

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 3. DECEMBRA 1914 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 14.

Prizori z naših bojišč.

Zgoraj: Gališke žene pripravljajo premraženim vojakom čaj. — Obvezovališče za bojno črto, zaznamovano z zastavo Rdečega križa ter avstrijsko zastavo. — Spodaj: Vojaka telefonskega oddelka počivata po napornem delu. — Ruske grobnice in spomenik avstrijskega junaka.

C. kr. vojaško oskrbovališče v Banjaluki. Med njimi zidarski polir, Ljubljančan Jos. Mezetič.

S krvavih poljan.

Spomini iz rusko-turške vojne. Napisal V. Garšin.
Prevel Iv. Cesar.
(Konec.)

»Lopate!« je zaklical.

»Ni treba lopat, me ni treba zagrebsti, sem še živ!« sem hotel vzklikniti; pa samo slaboten vzdih se je izvil preko izsušenih ustnic.

»Nebeški Bog! Kaj je res živ? Gospod Ivanov! Fantje! Brž sem, on živi! In pokličite zdravnika!«

Čez pol minute so mi že nakapali vode, žganja in še nekaj drugega v usta. Potem je izginilo vse.

Med lahnim gibanjem se je premikala nosilnica. To enakomerno gibanje me je uspavalo. Pa sem se zbudil, pa sem zopet zaspal. Obvezane rane so me skelele; nepopisno krepčilno čustvo se je razlivalo po vsem telesu.

»Sto-oj! Dol! Zdravniški pomočniki, četrta menjava, sto-paj! K nosilom! Primi, gor!«

To je odrejal Peter Ivanič, naš lazaretni častnik, slok, zelo priljubljen človek. Tako velik je, da vidim jaz, oči upirajoč vanj, še vedno njegovo glavo z dolgo, redko brado in rame, čeravno nosijo nosilnico štirje veliki vojaki.

»Peter Ivanič!« sem zašepetal.

»Kaj je, dušica?«

Peter Ivanič se je sklonil preko mene.

»Kaj Vam je rekel zdravnik? Bom kmalu umrl, Peter Ivanič?«

»Kaj Vam ne pride na misel, Ivanov...! Umrli ne boste. Vaše kosti so vse zdrave. — Tako srečen človek! — Niti kosti, niti žile! — Toda kako ste

Razdejano obzidje nekega forta pri Antwerpem.

Angleške indijske čete.

Indijske ranjence uči angleški podčastnik angleščine.

Veselo življenje v taboru.

Topničar med bojem. Vojak devlje v šrapnel poseben vžigalec, vsled katerega doseže strel daljavo 8 kilometrov. Na tleh leže granate.

Bolniška strežba. Inšpekcijski zdravnik dr. Bobisut pokuša v garnizijski bolnišnici št. 8 hrano za ranjence.

se vzdržali tri dni in pol? — Kaj ste jedli?»

»Ničesar.«

»Kaj pili?»

»Pri onem Turku sem našel steklenico, Peter Ivanič, sedaj ne morem govoriti. Pozneje...«

»No, z Bogom, pa dobro spite.«

Znova spanje, pozabljenje...

Zbudil sem se v divizijski bolnišnici.

Nad menoj sklonjeni so stali zdravniki, usmiljene sestre in razen njih sem videl še obraz nekega slavnega peterburškega profesorja, ki si je ogledoval moje noge. Njegove roke so bile krvave. Le kratek čas se je bavil z mojimi nogami in mi potem dejal:

»No, Bog Vam je milostljiv, mladi mož! Ostali boste pri življenju. Eno nogo smo vam vzeli; no, to je — malenkost. Morete govoriti?»

Govoriti morem in Vam prepovedujem vse to, kar je tu napisano.

Doživljaji avstrijskega zrakoplovca.

Ranjen avstrijski pilot pripoveduje v listih o svojih vojnih doživljajih:

Najprej smo poleteli od Dunajskega Novega mesta v Budimpešto in od tam v Novi sad. Stroj je deloval izvrstno, mi sami smo bili izborno opremljeni. Najprej so nas poslali iz Petrovaradina v srbsko

ozemlje, da pregledamo tamošnje sovražne postojanke. Pri Šabcu smo mogli dognati, kje sovražnik stoji, kje so postavljeni srbski topovi in kako zadevajo naši topničarji. Takrat sem videl, da imajo tudi Srbi letala, toda njihovega sistema nisem mogel spoznati. Srbi nas niso preveč nadlegovali. Vojaki so sicer na nas streljali, toda poškodovali nas niso. Takrat jim je bilo letalo še nenavadno čudo in niso vedeli, kako naj se obnašajo nasproti njemu.!

Ko smo zapustili Šabac, so nas odpravili v Krakovo. Odtam smo sicer parkrat poleteli, pa potrebovali nas niso in tako smo dobili ukaz, naj gremo v Berlin. Nekaj dni smo se mudili na letališču v Berlinu, dokler ni prišel ukaz, naj podelimo na belgijsko bojišče. Nemška armada je takrat že oblegala Antwerpen. Naša naloga je bila dognati, kako zadevajo naše motorne baterije. Topničarji so oddali nekaj praznih strelcev in mi smo morali paziti, ali padajo streli predaleč ali preblizu. Po naših navodilih so potem nastavili topove. Iz zraka smo gledali, kako razdejanje povzročajo naši streli; razrušili so južni del mesta. Nad Antwerpenom smo se držali najdalje časa v zraku; 18 ur in pol nepretrgoma! Še v Berlinu smo dobili natančno karto mesta in smo s pomočjo mestnega načrta metali bombe. Izmed 16 vrženih bomb jih je le malo povzročilo nekaj škode.

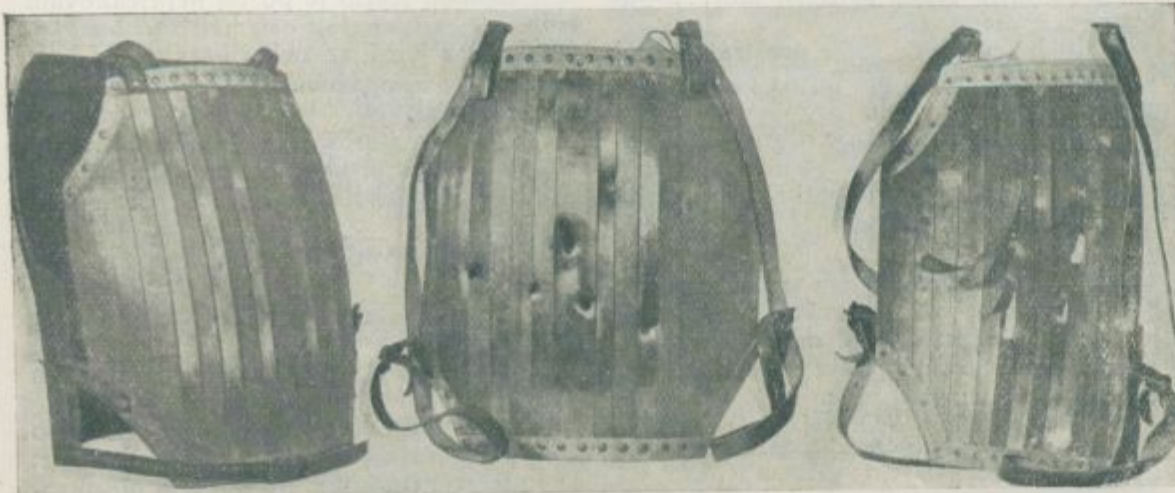
Ko je Antwerpen padel, smo poleteli ob francosko-belgijski obali proti Parizu.

Avstrijska artiljerija, ki je sodelovala pri obleganju Antwerpena, je že stala ob Izeri; bili smo srečni, ko smo mogli z rojaki izpregovoriti par besedi. Po večurni vožnji — držali smo se vedno v višini 2000 metrov — me je moj spremljevalec, nadporočnik, opozoril, da je Pariz pred nami.

Ko smo pripravili, kar je bilo potrebno, smo vrgli šest bomb na Pariz in smo videli, da je ena zelo dobro zadela. Zopet smo se malo spustili navzdol, da fotografiramo, ko smo opazili, da nam leti šest ali osem francoskih letal naproti. Takoj smo se dvignili višje in smo začeli bežati. Toda Francozi so bili urnejši, leteli so nad nas in so se vedno tako obračali, da so nas s hrbtom letala pritisnili navzdol. Mislili smo že, da smo izgubljeni, ko se prikaže nemški Golob. Nemška letala imajo tudi strojne puške; Golob je takoj začel krepko streljati na Francoze, ki so morali zbežati in nam pustiti prosto pot.

Naši poleti nad francoskim glavnim mestom niso dolgo trajali. Poklicali so nas nazaj v Tuzlo, kjer smo poizvedovali nad srbskimi postojankami. Bili smo priče, kako so bili Srbi pregnani iz Bosne. Izza mojega prvega poleta v avgustu, so Srbi svoj način boja proti aeroplanom izpopolnili. To smo izkusili pri Loznici, kjer so nas od treh strani močno obstreljevali s šrapneli. Neki šrapnel je razdril podstav našega stroja. Ustavili smo motor in se spustili navzdol. Kaj se je potem zgodilo, ne vem. Izgubil sem zavest in sem se zbudil šele v bolnišnici v Osjeku, ko mi je strežnica brisala obličje. Tam sem zvedel, da smo padli v Drino. Ko smo se spuščali, sem bil ranjen od krogle, vrhu tega sem si pri padcu zlomil nogo. Tudi moj nadporočnik je bil težko ranjen. —

Tako pripoveduje naš pilot. Ta kratki popis, pripovedovan s tako suhoparnimi besedami, brez pretiravanja in olepšav, nam daje približno sliko sedanje strahovite vojske. En sam mož, eno samo orožje se rabi na vseh koncih Evrope se pošilja iz kraja v kraj, z najvzhodnejšega bojišča do najzahodnejšega. Smrt in poguba koraka neovirano po svetu. Danes se vojskuje častnik na najsrajnejšem jugu monarhije, jutri že poleti na daljni sever. Kmalu potem je ob Severnem morju in nekaj dni pozneje se ziblje nad Parizom!

Oklopi za varstvo proti kroglam se niso izkazali. Naša slika kaže cel oklop pred bojem ter od kroglje zadet oklop spredaj in zadaj; z nje je razvidno, da oklop ne obvaruje pred strelom.

PO SVETU

Svetovna vojska.

Bojna črta se na severnem bojišču vije v velikanskem loku od Karpatov do Lodza, mesta na Rusko-Poljskem. Na vsej tej črti se že skoro tri tedne vrše manjši ali večji boji, toda do odločilne bitke še ni prišlo. Rusi so zopet v veliki premoči; izgubili so tačas kakih 100.000 ujetnikov in velikansko množico orožja — toda taka izguba se jim komaj kaj pozna. Nove čete pošljejo v boj in vse se začne znova. — Pžemišl je obkoljen, dasi se sovražniku doslej ni posrečilo, da bi mu znatno škodoval. Pisma vojakov, ki jih iz trdnjave prinaša zrakoplovna pošta, so polna upanja na zmago. To pot so Rusi z obleganjem bolj previdni ter trdnjave ne naskakujejo, kakor prvič, marveč jo obstreljujejo, da se ognejo težkim žrtvam. Med ruskimi oblegovalnimi topovi, ki grme pred Pžemišlom, se nahajajo tudi japonski.

ki doseza na hribih višino enega metra, vsled česar je prodiranje zelo težavno. Pota so razmočena in blatna, v dolinah stoje vode. Kljub temu so naše čete po kratkem počitku izza osvojitve Valjeva korakale dalje ter so prišle kakih 30 km južnovzhodno od Valjeva. Osvojili smo močno utrjeni Lazarevac, kjer smo ujeli okr. 1200 mož, nekaj topov in strojnih pušk ter mnogo voz streliva. Pri Sjiču je druga prodirajoča armada ujela 300 Srbov. Srbi se hrabro drže in vztrajno branijo, toda ju-

Straža na bosensko-srbski meji.**Visoki častniki angleške indijske armade.**

S silnimi ovirami se mora boriti naša armada v Srbiji. Zapadel je debel sneg,

in francosko-angleške, e velikansko. Nastopili so snežni viharji; vsled umetne popla-

naškemu naskoku naših čet ni so kos.

Bitka ob belgijsko-francoski meji se bije v neskončnost; skoro po treh mesecih boja ni nobene odločitve — prizorišče bitke se ni prav nič izpremenilo. Sovražne si čete leže v dobro utrjenih jarkih in se obstreljujejo, topovi grme s suhega in z morja — in vendar se bojna črta skoro ne premakne. Trpljenje obeh armad, nemške

ve, ki so jo povzročili Francozi, stoje Nemci ponekod do kolen v vodi, strelni jarki se izpreminjajo v potočke, ki zmrzujejo.

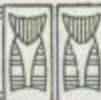
Turki se bojujejo z Rusi dalje v Kavkazu, pa do velikih bitk še ni prišlo. V Egiptu so se začeli mohamedanci upirati angleškemu oblastem. Turki korakajo proti Sueškemu prekopu, ki je za angleže velikanskega pomena.

V Južni Afriki se širi vstaja Burov. Prav tako so se uprli Maročani Francozom in so jih v bitki pri Kenifri občutno porazili.

Kako daleč se slišijo topovi?

Zvok se pri različnih okoliščinah v zraku zelo različno razširja. Hitrost zvoka, ki znaša v zraku pri 0° — 330 metrov v sekundi, je seveda najprej od tega odvisna, v kateri smeri veje veter. Zvok se razširi tem dalje, čim manj je zračnih tokov, zlasti v navpični smeri.

Tako je lahko popolnoma jasni zrak lepega poletnega dne razširjanju zračnih tokov zelo neugoden, medtem ko ga gosta megla ali snežni metež lahko pospešuje

PODLISTEK

Lepa Blanka.

Roman. Napisal P. Zaccone. — Prevel Josip Medic.
(Dalje.)

Mladi duhovnik je hotel posredovati; izjavil je, da pozna obsojenčevu družino in je zahteval, naj mu izroče telo rajnega jetnika.

Toda pravila jetnišnice so kaj takega najstrože prepovedovala in direktor je izjavil, da morajo truplo po obstoječih predpisih prenesti na kliniko, kjer ga bodo raztelesili.

Zdelo se je, da ta ukrep ni mlademu duhovniku prav nič po godu, vendar pa je previdno umolknil.

Toda bil je očitno zelo razburjen in njegov nemirni pogled se je obrnil h gospodu Karlu, kateri ga je že dalj časa vsled nerazložljivega nagona presunljivo opazoval.

»Kaj Vam je, prijatelj moj?« ga je vprašal in ga prijel za roko.

»Kaj mi je?« je odgovoril mladenič ves zmeden. »Ah, saj bi ne mogli razumeti, kaj se godi v meni.«

»Govorite tedaj, prijatelj moj... Odprite mi svoje srce!«

Mladi duhovnik se je prestrašen ozrl krož sebe. Zdelo se mu je, da ga vsi opazujejo. Bilo ga je strah.

»Ne, oče, tukaj ne!« je odgovoril. »Prosim Vas, pojdiva nazaj v Vašo sobo; samo tam Vam bom mogel zaupati strašno skrivnost, ki jo nosim v srcu.«

Odšla sta.

Dve minuti pozneje sta vstopila v sobo gospoda Karla. Toda komaj sta bila v sobi, je kurat začuden opazil, da je mladi duhovnik skrbno zaprl vrata za seboj in se vrgel na kolena pred njim.

»Odpustite mi, oče moj,« je rekel obenem, »odpustite mi, da sem Vas tako prevaril...«

»Vi, sin moj?«

»Jaz nisem duhovnik...!«

»O, pravični Bog!«

»In človek, ki sva ga videla umreti in ki ga bodo kmalu odnesli na kliniko, oče moj, ta človek morda ni mrtev.«

VI. Izpoved.

Gospod Karlo je po tej nepričakovani izpovedi za trenutek ostrmel brez besede umaknil se je bil za nekaj korakov in je z nekako grozo opazoval mladeniča, ki je še vedno klečal.

»Kaj ste storili, nesrečnež!« je vzkliknil slednjič in je prestrašeno sklenil roke.

»Rešite ga! Rešite me!« je prosil mladenič.

»Pa ta človek je zločinec!«

»Vem.«

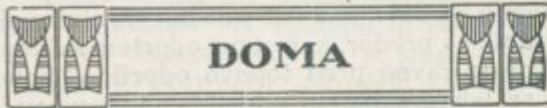
»In kdo ste Vi sami, da tako želite priti v ječo namesto nje?«

Mladenič je pri teh strogih besedah vstal.

»Jaz, gospod kurat,« je odgovoril trdno in samozavestno, »jaz sem ubog mladenič, ki nosi nečastno ime. Moj oče je bil obsojen na sramotno kazen za zločin, ki ga ni izvršil, in jaz sem posvetil svoje življenje namenu, da popravim to krivico.«

Pripovedujejo slučaje, v katerih se je grmenje topov slišalo na več sto kilometrov daleč. L. 1870. so na primer ponoči slišali v Diepu (Dieppe) v razdalji 140 kilometrov zamolkli glas oblegovalnih topov pri Parizu; grmenje topov pri Sedanu se je slišalo do Luksemburga, 120 km daleč.

Največji hrup pa zna povzročiti narava sama, zlasti ob vulkanskih izbruhih. Najstrašnejši primer te vrste je slavni izbruh Krakakave l. 1883., ki ga je bilo slišati nad 3400 kilometrov daleč.

† Franc Slana.

Tudi vrste dunajskih Slovencev so se razredčile vsled vojne. Med tistimi, ki jih ne bo več nazaj k nam, je tudi Franc Slana.

Pokojni je bil rojen 19. septembra leta 1877. v Kraljevcih pri Sv. Juriju na Ščavnici. Bil je ubožnih staršev sin, pa krepak, pošten in delaven. Služil je za vratarja v Budimpešti, v Gradcu, Trstu in zadnja leta na Dunaju, dokler ga ni ce-

Franc Slana,
padel na sev. bojišču.

Poroč. Ivan Pavšič,
padel na črnogorskem bojišču.

Ivan Bitenc,
padel na sev. bojišču.

sarjev glas poklical. Padel je na severnem bojišču meseca avgusta, kmalu po začetku sovražnosti.

Priljubljen je bil pri vseh znancih, zlasti ga bodo pogrešali njegovi starši, katere je podpiral, ter vdova in nedoraslo dete, katere zapušča na Dunaju.

Mirno počivaj, vrli junak!

Črnovojniki v puljskem arzenalu.

Naši mladeniči in možje niso bili o splošni mobilizaciji poklicani samo na bojno polje, nego okoli 2000 njih — v orožju neizvežbanih — je bilo poklicanih, da z delom svojih rok pomagajo v teh težkih časih domovini. — Naša slika nam predstavlja oddelek takih črnovojnikov v njihovi delavski obleki. Prideljeni so arzenalu v Pulju, kjer vsak po svoji izobrazbi, poklicu in zmožnosti pomaga pri raznih delavnicah in pisarnah. Čeprav brez orožja, ti so črnovojniki-delavci pod vojaškim poveljstvom in vojaško stego, a nastanjeni so na N. V. bojni ladji Custoza. — B.

Zgodovina topa.

Kanonik Iv. Sušnik.

(Dalje.)

Ko so se tudi še vratca primerno uredila, je bilo mogoče s samim zapi-
ranjem stožec že poriniti do konca glo-
bine, trebalo ga je samo še za šestinko
obrata zasukati in cev je bila zaprta. Pri-
merno pripravljen vzvod na vratcih je
omogočil, da se je z enim samim krepkim
pritiskom stožec v odprtini zasukal in z
nadaljevanjem istega pritiska ob enem
tudi že z njim vratca odprla. Z enim sa-
mim potegljajem za vzvodov ročaj se je
topov zaklop odprl in na isti način o-

Sinu-vojaku za Božič!

Fot. A. Gregorec.

»Toda zakaj ste potem...?« ga je prekinil gospod Karlo.

»Pred nekaj leti Everard še ni bil morilec: bil je samo požigalec. Jaz in moj oče sva stanovala v istem kraju kakor on, naše posestvo je ležalo poleg njegovega; mojega očeta so vsi cenili in spoštovali, toda Everardu se je posrečilo, da ga je zasovražil. Pa to mu še ni bilo zadosti — prisegel je, da ga hoče pogubiti.«

»In potem?«

»Od tedaj se začenjajo vse naše nesreče. Nedaleč od naše hiše, ki je bila precej premožna, je stanoval bogat graščak, ki je prihajal vsako leto s svojo hčerjo Armando za nekaj mesecev na letovišče. Jaz sem imel tedaj dvajset let, sem bil vzgojen v mestu in sem ravno končal študije; živel sem pri svojem očetu in sem čakal, da mi pokaže pot v življenje. O življenju nisem vedel ničesar; glava in srce sta mi bila polna mladeniških sanj in prav nič nisem upošteval, da so na svetu različne stane in premoženja. Tisti dan, ko sem Armando prvič videl, se nisem vprašal, ali je revna ali bogata, ali je plemenita ali

preprosta, videl sem samo, da je lepa, prelepa, in sem jo vzljubil z vsem žarom svojih dvajsetih let.«

Mladenič je za hip utihnil.

»Oh, gospod, bila je sveta in nežna,« je potem zopet nadaljeval navdušeno, »imela je komaj sedemnajst let... Siro-maki so vedeli, da je bogata, ker je delila vsepovsod obilno miloščino. Kako sem jo srečal, kdaj sva se prvič pogledala... bi ne mogel povedati... toda ona je brala v mojih očeh ljubezen, ki je nisem skrival, in jaz sem uganil, gospod kurat, da ji ta ljubezen ni zoprna. Ah, tisti dan, ko sem to spoznal, bi bil umrl brez strahu!«

Gospod Karlo je molče poslušal. Pri zadnjih besedah se je lahko nasmehnil mladeniču.

Njegov obiskovalec je to opazil.

»Oprostite, gospod,« je dejal naglo, »hotel bi kraje povedati, pa ne morem... Vse to je vzrok naše nesreče in hočem Vam vse povedati. Ko sem se nekega dne vrnil domov, sem našel svojega očeta zamišljenega in žalostnega, sedečega na praگو. Ko je zaslišal moje korake, je dvig-

nil glavo in me je čudno presunljivo pogledal.

»Ali si ti, sin moj?« mi je rekel s svojim resnim, dobrim glasom. »Odkod prihajaš?«

Jaz sem nekaj zajecjal, toda on je neverno odmajal z glavo.

»Nikar!« je odgovoril, »nikar lagati!... Z građu prihajaš, ali ne?«

»Da.«

»Si videl Armando, kajne!«

»Res.«

»Ravno o tem ti hočem govoriti; sedi sem in me poslušaj!«

Sedel sem k njemu; bil sem v zadregi, toda bal se nisem. Sklenil sem, da mu vse povem, da mi ne bo mogel ničesar očitati. Prijel me je za roko.

»Sin moj,« je rekel, »ne bom te kregal. Kar si storil ti, bi storil morda tudi kdo drugi na tvojem mestu. Zaspila te je lepota in dobrot gospodične Armande in tvoje srce je oživel... Tega ti še ne zamerim... toda ko si se ti vdajal svojim prvim čuvstvom, sem jaz bedel in sem opazil čudne stvari.«

Pulj. Črnovojniki-delavci v arzenalu.

bratno zopet zaprl. Vijakasti zaklop v tej obliki, četudi z različnimi nebitvenimi izpremembami, se rabi dandanes skoro izključno pri vsej francoski, angleški in severoameriški armadni in mornariški artiljeriji.

Nekoliko drugačen je tudi vijakasti zaklop, ker se isti le suče, ne pa nazunaj odpira. Zadaj v top je vrezana odprtina, katera je obilo dvakrat večja v premeru, kot topov kaliber. V tej odprtini se suče v vijakastih vrezih valjar, ki ima svojo os na tesno pod topovo odprtino in ima ob strani prav tako veliko odprtino, kot top. Kadar se nahajata obe odprtini v isti smeri, se top skozi odprtino lahko nabije. Ko se pa valjar za 180° zasuče, pride njegova odprtina spodaj pod cev, polna stran valjarja pa zapre cev. Zaklop je v svojem bistvu podoben zaklopu prejšnje puške werndlovke, vendar je pa doslej še malo razširjen.

Druge vrste zaklop je klinasti ali zaogzdni zaklop (Keilverschluß). Najbolj ga je izpopolnila Kruppova tvrdka in zato se tudi imenuje navadno Kruppov zaogzdni zaklop. Topova cev je zadaj blizu konca

poprek od ene strani do druge skozi in skozi predrta. V to odprtino se od strani porine skozi vso širino topa močan zapah,

ki cev zadaj popolnoma zapre. Na strani proti naboju ima zapah popolnoma ravno ploskvo. Zadnji del zapaha ima ploskvo nekoliko na pošev obrezano in ima ves zapah na ta način obliko široke in le malo napete zagozde. Tudi je zadnji del pri nekaterih topovih nalahko zaokrožen (večinoma težki jekleni topovi), ali pa ima tudi čisto ravno ploskvo (naši bronasti poljski topovi). Ako se torej ta zapah na polno porine skozi stransko odprtino, mora cev zelo na tesno zapreti. Da zapaha pri odpiranju ni treba popolnoma potegniti iz cevi, ima isti v zadnji tretjini svoje dolžine predor, kateri pri odprtem zaklopu pride ravno pred topovo odprtino. Naboj se lahko skozi to odprtino vloži v cev in zapah se zopet porine nazaj. Ker je pa pri velikih topovih zapah zelo težak (pri 30,5 cm topovih tehta blizu 700 kg) in ga ni mogoče samo z roko premikati, tedaj je z njim združen precej na dolgo raztegnjen vijak, s katerim se zapah izvleče iz odprtine. Prav tako se tudi z vijakom porine nazaj. Pri manjših topovih se pa zapah odpira in zapira s pomočjo vzvoda z roko. Seveda ima zapah tudi še posebno pripravo, da se sigurno zaskoči in s tem zabrani, da ga sila strela ne premakne, ali celo ne vrže iz odprtine. Manjši brzo-strelni topovi imajo zaklope, ki se namesto

Dobro ukopani avstrijski vojaki v bojni črti na Rusko-Poljskem.

»Kaj neki, oče?«

»V tvojih letih se človek še ne hlina; ljubezen, ki jo ti občutiš za hčer, je oče spregledal... in za enkrat ni ničesar rekel... ni pokazal, kako je nezadovoljen, je dovoljeval, da se shajata, dasi bi vse to z eno samo besedo lahko bil preprečil... Zakaj to?«

»Jaz ne vem.«

»Toda jaz mislim, da razumem.«

»Zakaj tedaj?«

»V tej družini, sin moj, je neka skrivnost; jaz ne vem še ničesar, pa bom izvedel. Ta človek je mogočen, ker je bogat. Srečal sem ga nekaj kratov. Njegov pogled je zloben; nekaj časa sèm se pogosto shaja z Everardom; morala sta govoriti o nas. Ponavljam ti: previdni moramo biti!«

Besede mojega očeta so bile malo nejasne in se niso naslanjale na nobeno gotovo dejstvo; dasi sem bil navajen, vedno ga brezpogojno ubogati, se to pot nisem veliko zmenil za njegov opomin in nisem več mislil nanj.

In vendar, gospod Karlo — nekaj dni pozneje je pogorela hiša nekega Everardo-

vega prijatelja — in moj oče je bil obtožen, da je zažgal!«

»Kako vendar?« je vprašal kurat.

»Nesreča!«

»Pa morali so dokazati!«

»Dobili so se tudi dokazi. Ta dan je šel moj oče v mesto in se je vrnil zelo pozno. To je že bilo sumljivo.«

»Ali ni nikoogar srečal?«

»Srečal je samo Everarda.«

»Torej!«

»Edini Everard bi bil mogel rešiti mojega očeta, toda on ga je sovražil in ni hotel pričati. Šel sem k njemu, pokleknil pred njim in ga prosil, pa me je sirovo zavrnil.«

»Kako?«

»Ničesar ne bom izpovedal, mali — mi je rekel — kajti gospod Lanson mi je rekel, naj ne povem ničesar.«

»Gospod Lanson?« je vprašal kurat in je vztrepetal.

»To je Armandin oče!«

»Čudno, čudno.«

»Ali ga poznate?«

Gospod Karlo je za trenutek utihnil

in stopil parkrat po sobi gorindol, očitno razburjen, in se je potem vrnil k mladeniču.

Zdelo se je, da ga je ime, ki ga je mladenič ravnokar izgovoril, pripravilo na druge misli.

»In kako se pišete Vi, prijatelj?« ga je vprašal bolj ljubeznivo.

»Leon Gotijé, gospod kurat,« je odgovoril mladenič.

»In ste stari petindvajset let?«

»Da, gospod kurat.«

Zopet sta za trenutek utihnili, potem pa je kurat bolj mirno nadaljeval:

»To, kar ste mi pripovedovali, je zares zelo čudno; zlasti se čudim, da Vašega očeta ni rešila njegova častivredna preteklost, njegovih dvajset let poštenja in spoštovanja, ki ga je užival.«

»Res je, gospod kurat,« je odgovoril Leon, »toda tudi v tem so skrivnosti, ki se doslej še niso pojasnile.«

»Kakšne skrivnosti?«

(Dalje.)

vprek, premikajo navzdol in nazaj navzgor, to vedno s pomočjo vzvoda (Hotschkiss, Skoda, Krupp). Zopet drugi imajo po dve zagozdnati zapori, ki ležita s poševnimi ploskvami druga na drugi in se na stran ali navzdol odpirata (Nordenfeldt). Klinasti ali zagozdni zapah zapira jako sigurno in je enako poraben pri lahkih in najtežjih topovih. S tem zaklopom je opremljeno večinoma vse topništvo avstrijske, nemške in ruske armade in mornarice.

Velike pozornosti je zahtevala tudi naprava, da pri strelu smodnikovi plini niso uhajali pri zaklopu in postajali nevarni moštvu. Najbolje je služil v ta namen Broadwellov obroček. V dno topove cevi, kjer se je zaklop pritisnil ob cev, je bila vrezana na lahko zaokrožena dolbina, v katero se je ujemal natanko umerjen jeklen (pri nekaterih topovih ba-

Vojni poročevalci opazujejo razvoj bitke.

Zdravniki garnizijske bolnišnice na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

V sredi šef garnizijske bolnišnice dr. E. Geduldiger.

kren) obroč, ki je imel v prerezu obliko na dveh straneh na lahko zaokroženega trikotu. Zaklop je obroček pritisnil v imenovano dolbino, plinov tlak je obroček še bolj na tesno pritisnil ob cev in zaklop

ter na ta način zabranil, da plini niso pri zaklopu uhajali.

Po vijakastem zaklopu je polkovnik De Bange vpeljal po njem imenovano zaporo. Na koncu zaklopa je bila pritrjena

okrogla, močna ploskev, ki se je nekoliko v smeri cevne osi premikala. Med ploskvo in zaklop je bil vložen svitek iz asbesta, napojen z lojem. Plinov tlak je pri strelu s silo pritisnil na ploskvo in ž njo na asbestov svitek, slednjega nekoliko stlačil in razširil in na ta način cev hermetično zaprl.

Z vpeljavo risanih cevi so za vselej odpadle »kroglice« kot projektili in njihovo mesto so zavzele podolgovate »kroglice«, s skupnim izrazom »projektil«. Njihova zunanja oblika je valjar, kateri polagoma preide v koničasto ali stožičasto ost. Vsako strelbo zrak v svojem teku več ali manj zavira. Ker se ta ovira ne da odpraviti, je treba izbrati za projektil takšno obliko, da se ž njo zračni odpor laže premaža. Krogla v ta namen ni najbolj ugodna oblika, ker je njen prerez, oziroma prečna ploskev v primeri z vsebino velika. Seveda se zračni odpor z večjo kroglo laže premaža kot pa z malo, kajti z velikostjo krogla narašča njen prerez v kvadratni meri, odpor, s katerim se zračna ovira premaža, pa raste v kubičnem razmerju. Pri isti začetni brzini manjša krogla veliko preje opeša kot velika. Jasno nam bo, ako primerjamo daljavo, na katero učinkujejo puškina zrna, puškina ali pa topova krogla. Pri dolgem projektilu je na istem prečnem prerezu veliko večja množina snovi, s katero je možno zračni odpor premagati. Zato tudi leti podolgasti projektil pri isti početni brzini veliko dalje kakor pa prava krogla. Seveda je bilo treba zabraniti, da se dolgi projektil v svojem teku ne začne

Škofja Loka. Otročiči otroškega vrtca v uršulinskem samostanu pripravljajo za vojake obvezila.

Jesenice.

Železničarji delajo igle, njih žene in otroci pa pridno pletejo za vojake.

Sibirsko mesto. Sibirski mesta, v katerih je sedaj toliko naših vojnih ujetnikov, so zelo podobna drugo drugemu. Naša slika kaže tip sibirskega mesta.

čez konca preobračati, temuč da obdrži vedno isto smer. To se pa doseže uprav z risano cevjo. Risi v cevi se vijakasto zavijejo in prisilijo tudi projektil, da se v cevi začne obračati krog svoje osi. Vsled silnega sunka v cevi ohrani projektil sukanje krog svoje osi ves čas svojega teka po zraku in mora vsled tega tudi ohraniti do konca isto smer ter pade slednjič na tla prav tako obrnjen, kakor je bil izstreljen. Čim daljši je projektil, tem lažje preмага zračni odpor, tem dalje je možno z njim streljati, obenem je pa treba tudi večje sile in hitrejšega vrtenja krog osi. Zato ima tudi dolžina projektila meje, katerih ni lahko znatno prekoračiti. Njih dolžina je znašala početkoma le 2 — 2,5 kalibra, pri modernih topovih znaša sedaj okoli 4 kal.; projektil je namreč približno štirikrat tako dolg kot njegov premer, in je vedno znotraj votel ter z razstrelivom napolnjen.

(Dalje.)

Bitka pri Borodinu.

(Iz romana »Mir in vojna« L. N. Tolstoja.)

(Dalje.)

Včasi je hodil z dolgimi koraki in je poskušal stopati v stopinje, ki so jih zapustili kosci med travo, včasi je računil, koliko korakov mora napraviti, da prehodi vrsto, včasi je trgjal pelin, ki je rasel ob robu travnika, ga trl med prsti in duhal njega grenki, močni vonj.

S trudnim ušesom je poslušal vedno isti šum, je razločeval žvižganje prihajajočih strelcev, se oziral po obrazih mož prvega bataljona, ki so pogledovali navzgor, in je čakal. »Tam je... ta pride zopet k nam!« je dejal in je prisluškoval sikanju, ki se je razlegalo iz oblaka dima. »Ena... še ena! Zadela?« in je obstal in gledal v vrste. »Ne — mimo! — Toda ta, ta je zadela!« in zopet je začel hoditi, trudeč se, da bi delal prav dolge korake in da bi prišel od enega konca do drugega, če se šestnajstkrat prestopi. Žvižg in udarec! — tam, pet korakov pred njim, se je zapičila krogla v tla in — je izgnila. Stresel ga je mrz in zopet je pogledal na vojake. Mnogo jih je bilo padlo in pri drugem bataljonu se je stiskala tesna gneča ljudi.

»Gospod adjutant!« je zavpil, »ukazite, naj se ne stiskajo tako!« Adjutant je izpolnil povelje in se vrnil h knezu Andreju, od druge strani pa je jezditel k njemu poveljnik nekega bataljona.

»Pazite!« je kliknil neki vojak. Komaj je bil to izgovoril, se je brez posebnega šuma razletela dva koraka pred knezom Andrejem druga granata, prav zraven konja bataljonskega poveljnika. Konj je zahrzal, se zvil in skočil v stran.

»Na tla!« je zavpil adjutant, ki je sam ležal na zemlji. Knez Andrej pa je neodločen obstal.

Kakor vrtavka se je sukala granata med njim in ležečim adjutantom.

»Ali bi to bila smrt?« je mislil knez Andrej in je gledal s tujim, zavistnim pogledom na travo, na pelin in oblaček dima, ki se je dvigal iz črne, vrteče se krogle.

»Jaz ne morem, jaz nečem umreti, ljubim življenje, ljubim travo, zemljo, zrak...« tako je mislil in je pri tem opazil, da vsi gledajo nanj.

»Sram Vas bodi, gospod adjutant,« je rekel častniku, »kako ste...« pa ni mogel končati, kajti takrat je počilo, zažvenketalo, kakor bi se razbilo okno, močno zadušalo po smodniku; kneza Andreja je vrglo na tla in njegova dvignjena roka je omahnila na

prsi. Nekaj častnikov je pohitelo k njemu. Iz desne strani spodnjega telesa je tekla skozi travo široka sled krvi. Za častniki so stali domobranci z nosili, ki so jih bili priklicali. Knez Andrej pa je ležal na prsih, pritisnivši obraz v travo, hropeč in težko dihaje.

»No, kaj stojite? Sem! Pograbite!« in moške so pristopili in so ga prijeli za ramena in noge. Tedaj je še bolj milo zajčal, tako da so se moške spogledali in ga zopet izpustili.

»Primite! Gor! Vseeno!« je nekdo zavpil; še enkrat so zažabili kneza pod pazduhe in ga deli na nosila.

»O Bog, o Bog! Kaj je to? ... vse telo! o to je konec!«

»O Bog!« so se čuli glasovi častnikov.

»Res, prav ob ušesu mi je zapiskala!« je vzkliknil adjutant.

Kmetje, ki so si naložili nosila na rame, so spešno hiteli proti obvezovališču.

»Tak stopajte vendar v koraku... tepci!« je zaklical neki častnik nosačem, ki so hodili neenakomerno, vsled česar so se nosila stresala.

Kmetje so odnesli kneza Andreja v gozd, kjer je bila prtljaga in obvezovališče, ki je obstajalo iz treh spredaj odprtih šotorov ob robu gozda. V gozdu samem so stali vozovi in konji. Trop vran, ki so duhale kri, se je nestrpno krakaje preletaval med brezami. Več kot dva orala okrog šotorov so ležali, sedeli in stali okrvavljeni ljudje vseh čet. Okoli ranjencev so stali nosači, sitnih in izmučenih obrazov, in častniki so jih zastonj podili s tega mesta. Ne meneč se za besede častnikov so stali ti ljudje naslonjeni na svoja nosila in so strmeli v to, kar se je pred njimi godilo, kakor bi hoteli doumeti pomen prizora. Iz šotorov pa je prihajalo včasi divje kričanje, včasi milo ječanje. Semintja so stopali iz šotorov ranocelniki

Vernih duš dan na bojišču. Zgoraj: Vojaki obiskujejo grobove padlih tovarišev. — Spodaj: Služba božja za padle. »Molimo še en Očenaš za umrle brate!«

in so hiteli po vode ali pa so kazali na tiste, ki naj jih noter prinesejo. Ranjenci, ki so čakali ob šotoru, so hropili, ječali, jokali, vpili, zmerjali, zahtevali žganja, nekaterim se je tudi bledlo. Kneza Andreja so kot polkovnega poveljnika bliže prinesli med ranjenci k enemu izmed šotorov in ga tam položili na tla. Odprl je oči in dolgo ni mogel razumeti, kaj se tu krog njega godi.

Dva koraka od njega je stal, naslonjen na vejo, slok, lep, črnolas podčastnik z obvezano glavo, ki je glasno govoril in pozornost vseh obračal nase. Bil je ranjen od krogel na glavi in nogah. Okrog inokrog njega je bila zbrana množica ranjencev in nosačev, ki so ga radovedno poslušali.

»Tega smo tako razsekali, da je vse popustil. In samega Napoleona smo dobili,« je kričal vojak in se je oziral okrog sebe s svojimi črnimi, bleščečimi očmi. »Le pojdite k rezervam, bratje, tam boste videli, koliko jih je še živih. Jaz govorim čisto resnico!«

Tudi knez Andrej je pogledal pripovedovalca s svetlim pogledom in pri tem ga je obšlo tolažeče čuvstvo. »Ali ni mar vse vseeno?« je mislil. »Kaj bo tam in kaj je bilo tukaj? Zakaj mi je tako težko, zapustiti življenje? Saj je bilo v tem življenju nekaj, česar nisem razumel in česar razumeti nisem mogel?«

11.

Izmed zdravnikov je stopil eden iz šotorov z okrvavljenim predpasnikom in s krvavimi, ne velikimi rokami — v eni je držal med mezincem in palcem cigaro, da je ne umaže — in je vzdignil glavo ter pogledal preko ranjencev. Gotovo se je hotel malo razvedriti. Ko se je ozrl na levo in desno, je vzdihnil ter povsobil oči.

»Precej, precej!« je odgovoril ranocelniku, ki ga je opozoril na kneza Andreja, in je ukazal, naj ga preneso v šotor. Ranjenci pa so zamrmrali:

»No glejte! Gospoda bo najbrže tudi na onem svetu živela zase!«

Kneza Andreja so prenesli noter in ga položili na ravnokar posnaženo mizo,

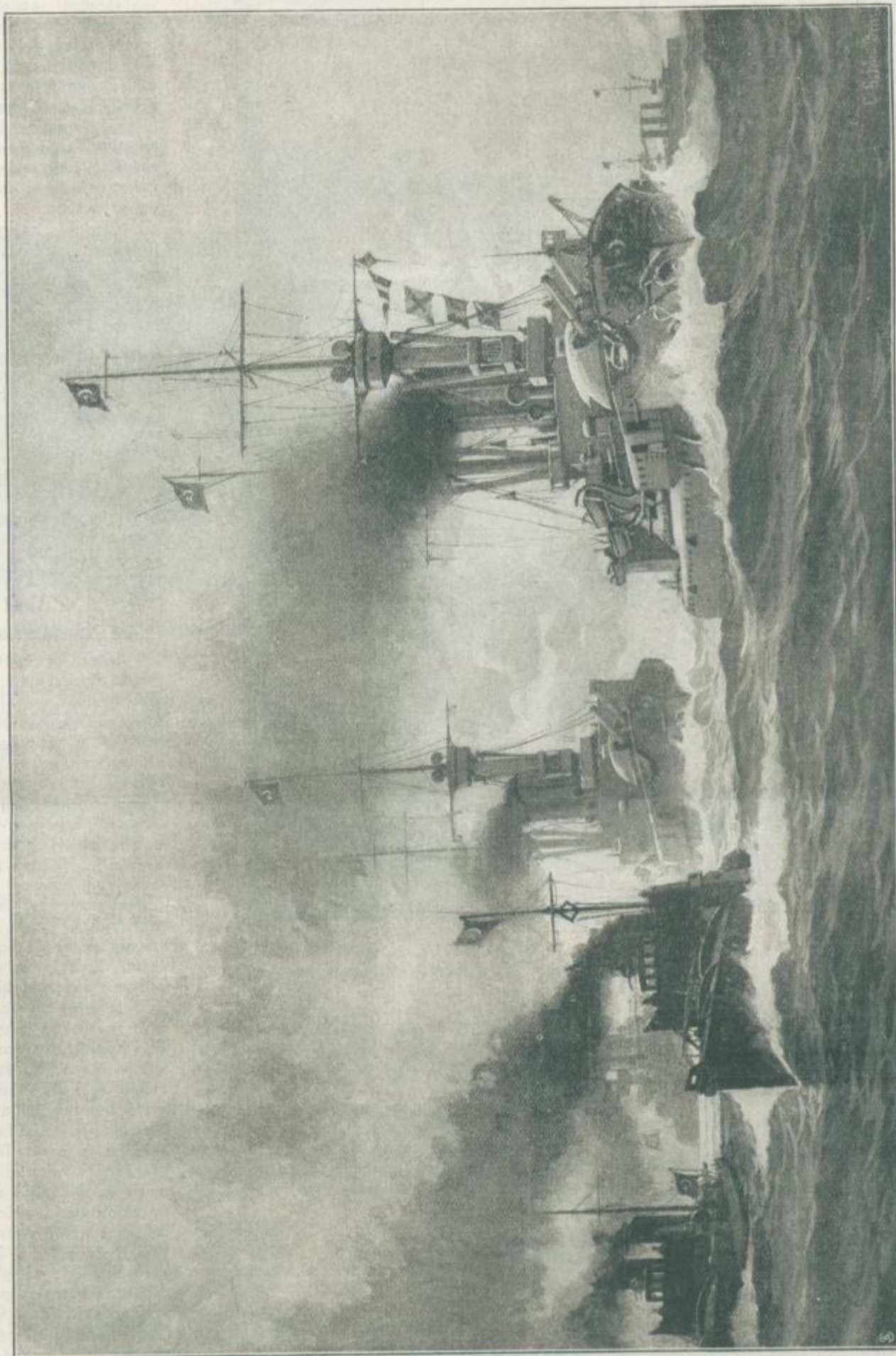
s katere je ranocelnik še nekaj brisal, česar pa knez Andrej ni mogel razločiti; sploh ni mogel spoznati, kaj je okrog njega v šotoru, ker ga je oviralo ječanje in stokanje od vseh strani ter njegove lastne bolečine. Vse, ker je videl okrog sebe, se mu je združevalo v predstavi razodete, krvavega človeškega telesa, ki je napolnjevalo, kakor se mu je zdelo, ves šotor.

V šotoru so stale tri mize, od katerih sta bili dve že zastavljeni, na tretjo pa so položili kneza Andreja. Nekaj časa so ga pustili samega in nehoté je videl, kaj se godi na sosednjih mizah. Na prvi mizi

je ležal Tatar, najbrže kozak, po odloženi uniformi sodeč. Štirje možje so ga držali in zdravnik, z očali, je rezal po njegovem rjavem, mišičastem hrbtu.

»U-u-u!« je tulil in naenkrat je planil s svojim širokim, črnkastim, toponosim obrazom navzgor, pokazal zobe in začel trgati, vleči in vpiti s presunljivim glasom. — Na drugi mizi, okrog katere so se mnogi gnetli, je ležal velik, debel mož na hrbtu, z vznak zvito glavo, in njegovi viseči lasi, barva in oblika glave se je knezu Andreju zdelo nenavadno znana.

(Dalje.)

Hamidije

Hajredin Berberus, admiralna ladja

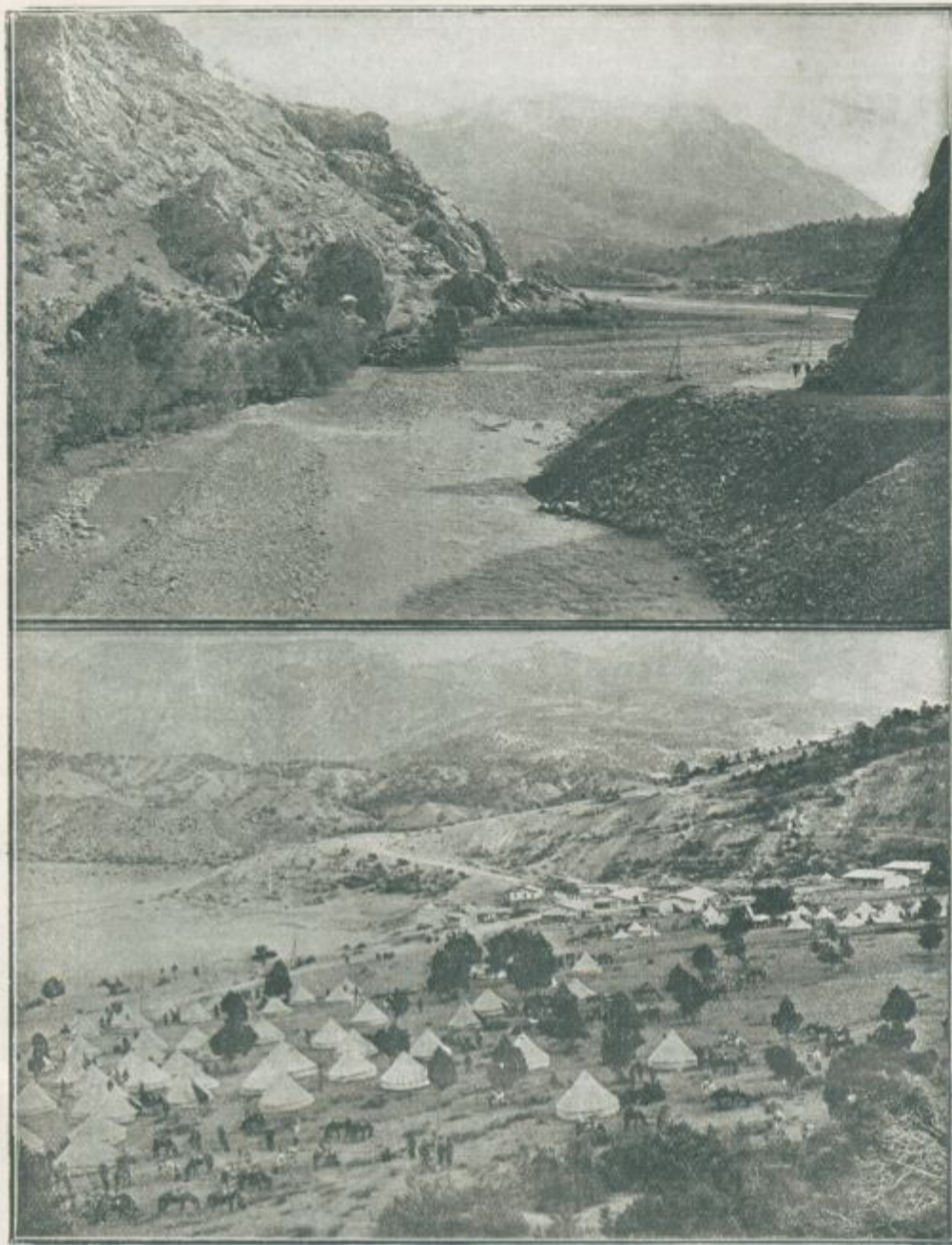
Torgut-reis

Velika torpedovka
Tarik

Mesudije

Velika torpedovka
Nasir

Glavni tipi turškega vojnega brodomlja.

Rusko-turško bojišče.

Zgoraj: Pokrajina v Kavkazu. — Spodaj: Glavni stan turške armade.

DOGODBE

Divji petelin kraljice Viktorije. Spomladi L. 1842. je potovala kraljica Viktorija s svojim soprogom kraljem Albertom in z mnogim odličnim spremstvom na škotsko. Ljudstvo ju je povsod ljubeznivo in navdušeno pozdravljalo. Kakor je navada pri takih knežjih potovanjih, je natančno določeno, koliko časa in kje se bodo visoki gostje mudili. Za točno izvrševanje tega programa je moral skrbeti potovalni maršal.

Na svojem potovanju je obiskala kraljica tudi krasen dvorec Taymouth-Castle, čigar lastnik je bil markiz Braedalbare, najbogatejši posestnik na škotskem. V tem dvorcu so se vršile velike slavnosti, plesi, pojedine; tudi lov na divjačino je bil na sporedu. Lova se kraljica seve ni udeležila, zato se ji je pa družba odličnih škotskih dam tako prikupila, da ni prav nič mislila na vrnitev. Maršalu to seveda ni bilo pogodu, ker se mu je ves program pokvaril. Zato je vdano opozoril kraljico na to. Nato reče kraljica: »Šele takrat pojdemo od tukaj, ko ustrelim moj soprog na lovu divjega petelina!«

S petelinom je bilo pa takole: Markiz je naročil večje število divjih petelinov in jih redil v svojih gozdovih. O tem je sporočil tudi kralju in ga povabil na lov. Kralj je zelo želel, da bi ustrelil divjega petelina in ga kot

redkost daroval svoji soprogi, kar se mu pa še ni posrečilo. To je bil za kraljico torej dobrodošel izgovor, da je mogla svoj odhod preložiti.

Maršal se je jezil, skakal od nestrpnosti po dvorcu, a vse ni nič izdalo. Tedaj se spomni in pokliče markizovega gozdarskega nadzornika in ga zaupno vpraša, če ne pozna on morda kakega sredstva, da bi se dobil petelin na muho.

»Že vem eno, toda dvomim, da bi bilo primerno,« odgovori nadzornik.

»Lepo prosim, razložite mi,« reče nestrpno maršal.

»Zelo rad. Imamo tu v vasi slavnega divjega lovca po imenu Nab. Akoravno vem z gotovostjo, da že dolgo let neizmerno škoduje markizovi divjačini, vendar ga radi njegove nenavadne prebrisanosti dozdej še nismo mogli ujeti pri tatvini. Stavim celo, da nam je gotovo on polovico divjih petelinov odnesel. Če je sploh še kak petelin v bližini, tedaj on gotovo vé zanj.«

Maršal hitro pošlje po Naba. Ni dolgo trajalo in Nab, umazan fant, je stal pred maršalom.

»Ali bi mi mogli pokazati ali izslediti divjega petelina?«

»O, to pa to! Eden se gotovo še dobi.«

»In kje so drugi, to tudi veš!« se vplete nadzornik, a maršal ga prekine in vpraša:

»Ali bi ga mogli izvabiti, da bi ga kralj ustrelil?«

»Da!« odgovori hrabro Nab.

»Dobro! Tedaj dobite deset cekinov. Da ne boste vzbujali posebne pozornosti, Vam bom dal lovsko livrejo, Nab!«

»Izvrstno,« se razveseli Nab.

Drugo jutro so šli na lov. Nab jih je pripeljal v globoko gorsko zajedo. »Tu mora biti.«

»Tu smo že bili včeraj,« pripomni nadzornik. Tedaj pa vtakne Nab prst v usta in zažvižga na poseben način. Nedaleč se zasliši neko prhutanje med vejevjem in kmalu se oglasi petelin.

»Tu je!« zašepeta Nab. »Tam na veji!« in kaže s prstom. »Ravno dobro za strel!« Kralj Albret dvigne puško in pomeri za trenotek. Bil je izboren strelec. Strel počni in petelin se zakotali z drevesa.

»Dober strel!« zamomlja Nab. »Še jaz bi bolje ne streljal!«

Lovci so se vrnili v grad, kjer je imela kraljica veliko veselje z divjim petelinom. Dala ga je takoj nagačiti in ga obesiti v svoji sobi.

Nab je dobil deset cekinov in še lovsko livrejo povrhu. Bil je zelo vesel.

Tudi maršal je bil zelo zadovoljen, ker so takoj drugi dan odpotovali in ni moral izpreminjati svojega programa.

Česen in čebula prihajata zopet v veljavo. Prenapete, v vsaki dišavi nevarnost sluteče duše so napravile gonjo na tidve stari kuhinjski zeli, ki sta sloveli že pri Egipčanih kot jed in zdravilo, ki sta bili toliko stoletij človeštvu znani in priljubljeni. Ali branilci se oglašajo in poudarjajo: delavci, ki so zidali Keopsovo piramido, so snedli cele vozove česna in čebule. Marsikateri delavec je krepk in zdrav ob kruhu in čebuli. Židje, ki so bežali iz Egipta, so pogrešali poleg loncev mesa tudi vencev čebule; žilav in zdrav židovski narod je še danes prijatelj česnovih in čebulnih glav. Plinij je pripisoval česnu pomoč zoper 61 bolezni, čebuli zoper 21 bolezni. Že Egipčani so vedeli, da vleče čebula bolezen nase, da brani česen kužnih bolezni; kjer je ležal okužen bolnik, so devali že takrat razrezano čebulo na tla in so to ponavljali vsakih šest ur, na vrat so si navešali vence česna. In še danes je kmetu najbolj znano razkužilo česen; v usta ga dene, ko gre k bolniku, kadar gre v strupeno močvirje; česna se najé, kadar čuti, da se pase kaj po želodcu in krvi. Indijanec se najé česna in gre brez strahu med mosquito, tudi naši komarji se ne lotijo s česnom namazane kože. Če zaide glista v želodec, je najboljša pomoč, da poješ kolikor mogoče česna, potem si poišče glista izhoda. Za kašelj slovi sok čebule s sladkorjem, za gliste, zlatenico, vodenico, zabasane vetrove, pokvarjen želodec, opešano prebavljanje, blaznost je česen staro zdravilo. Česen pomaža za zobobol, če ga deneš v votli zob ali če ga navežeš zunaj na lice. Česnovno olje prežene trganje. Otroku, ki ima pljučnico, devljejo na Angleškem pečene česna na prsi; če ne more otrok spati ali če ima živčne krče, mu navežejo na prsi in na noge stolčene česnovega listja. Angleški zdravnik pripoveduje, da je ozdravil vnetje sapnika z zunanjim mazanjem in notranjim uživanjem česnovega olja. Pečena čebula je star lek za zanohtnice, ulesa in grče. Za oslovski kašelj devajo na škotskem v pepelu pečene čebule na prsi, za pljučnico pokrijejo prsi s toplo, v pepelu pečeno čebulo in navežejo tudi na roke in noge pečene čebule. Nemška revija prinaša poročilo zdravnika, da je ozdravila bolnica, ki je že skoraj umirala vsled hude pljučnice, ko so ji dali obkladke tople pečene

čebule. Ako teče kri iz nosa, naveži na zatilnik polovico čebule, drugo polovico drži pod nos. Ako se dviga želodec, razreži čebulo in drži pod vsako ramo polovico. Za hud krč utiraj želodec in trebuh s čebulo. Ako se zapira voda, za krče v mehuru, deni gorke obkladke v pepelu pečene čebule; ko se ohladi prvi obkladek, deni novega, dokler ne mine bolečina. Po komarjevem in po čebelinem piku se namaži s slanim čebulnim sokom, na kurje oko naveži v jesihu namočene čebule, ozeblina maži s čebulo.

V notranjščini srbskega šotora za od kolere obolele vojake. Spređaj bolnik, ki so ga popadli krči.

GOSPODINJA

Perilo postane zamolklo in dobi vonj po masti, ker perejo naše perice kuhinjske cunje z drugim belim perilom vred. Cunje je treba namočiti in mencati posebej, skuhamo se tudi posebej, in sicer najzadnje. Prava perica bo ločila hudo umazano perilo vselej od bolj čistega. Zelo lepo se ubeli perilo, ako kuhaš za luž nekoliko boraksa. Narediš lahko luž samo iz boraksa in mila ali daš drugemu lužu par pesti boraksa. Posebno lepo in krepko pa bo perilo, če namočiš že posušene kose v vreli boraksovi raztopini in posušiš na solncu. Za škač vode $\frac{1}{4}$ kg boraksa. Iz higijeničnih ozirov se to priporoča posebno za žepne robce, ker jih boraks desinficira. — Pogosto ma prineso perice še mokro perilo. To je treba takoj razvesiti in posušiti. Ne zanašaj se na železo. Dostokrat je perilo pod likalom navidez suho, ko se ohladi, je pa vlažno, in če ga spraviš, se pokvari in je nezdravo. Zgla-jeno perilo postavi poleti na solnce, pozimi k peči, da se posuši.

Bela peresa postanejo kakor nova, če jih deneš v skledo, naliješ nanje bencina in obračša peresa polagoma, dokler ni izgnila temna senca z njih. Ako pero še ni čisto in je bencin že moten, ga odlij in nalij čistega; pero posuši potem na zraku. Seveda se more snažiti z bencinom le podnevi.

Suhega mesa je dobro nakupiti sedaj in ga spraviti za spomlad. Govedi bo malo, prilegel se bo kosček svinjine z ječmenčkom. Tako meso pa mora biti dobro prekajeno. Najbolje je, dati ga na kmete ali pa naročiti si ga s kmetov. Za zimo spraviš tako meso lahko v podstrešje. Natrosi otrobov ali pepela od lesa, zavij meso v nepremočljiv ali časopisni papir in ga deni v pepel, potem naloži zopet pepela, nato mesa itd.

Zelenjava ostane sveža. — Deni jo v stekleno ali lončeno posodo in pokrij; tako se drži radič in solata nekaj dni. Peteršilj deni v ozko kupico in pokrij z jabolkom ali limono, stal bo več dni.

DROBIŽ

Francoski letalec Guerre je izumil strelice, ki naj bi se metale na zrakoplove. Strelica je sestavljena iz močne jeklene igle, ki je pritrjena na valjasto posodo, v kateri je do 0-2 l bencina. Ko taka strelica zadene, pritisne igla na drobec razstreliva, ki užge bencin. Tako nastane eksplozija. Strelica je 40 cm dolga, 8 cm meri v premeru in je težka 1 kg. Prvi poizkus, ko so metali strelice z Eiffelovega stolpa v Parizu, se je baje dobro [posrečil.

Najstarejši častnik na bojnem polju. Od vseh častnikov naše armade, ki se nahajajo na bojnem polju, je gotovo najstarejši podpolkovnik Henrik pl. Pohl. Leta 1866. je stopil v severno armado kot kadet ter je sodeloval v bitkah pri Podolu, Jiolčinu in Kraljevem gradu. Po bitki pri Kraljevem gradu je bil odlikovan s srebrno kolajno. Sedaj, po celih 48 letih, je zopet prostovoljno stopil v armado in mu je poverjeno etapno poveljstvo v Delmici.

Narodi, ki propadajo. Ko rimskega cesarstva ni več branilo lastno ljudstvo, ko so se ljudje v velikem mestu vdajali uživanju in neravnemu življenju, kmetje pa obubožali, ko so se rimske matere branile otrok, tedaj so se za rimsko cesarstvo borili narodi, ki so jih Grki in Rimljani smatrali za barbare. To so bili Germani, Galci, Slovani, Skiti in drugi. Armada je bila sestavljena iz vseh mogočih rodov, Rimljani so bili samo častniki. Konec je bil tak, da so ti barbari pokončili cesarstvo, ki so ga imeli braniti. Danes se Francija večinoma še sama bojuje, vendar pa se ne čuti dovolj močne za odpor. Že kliče na pomoč vojake iz naselbin. Anglija, ki ima armado najemnikov, je nahujskala Japonce in se baha s svojimi tujimi vojaki. Rusija porablja Baškire, Mongole in druge, medtem ko hrabrih Fincev ne pošilja v boj, ker se ji ne zdijo dovolj zanesljivi. Avstrija in Nemčija morata braniti tla Evrope pred temi barbarskimi armadami. Oblasti trojnega sporazuma se skrivajo za barbare kakor nekdanji mogočnjaki starega Rima. Če je še treba dokazati, da naši nasprotniki notranje propadajo, je dan dokaz s tem.

LISTNICA

Z današnjo številko smo ustavili list vsem onim naročnikom, katerim smo poslali položnico in opomin, a nam še do danes niso poslali naročnine.

Ig. M. — P. Naročnina je poravnana za tekoče leto.

Druga skupina razglednic »Vojska v podobah« je pravkar izšla. Obsega samo izvirne od slovenskih umetnikov zasnovane božične in novoletne slike, ki na posebno lep način predočujejo božično dobo, spjeno z vojnimi dogodki. Za Božič in Novo leto letos ne bomo posegali po tujih, temveč po domačih razglednicah.

Cena celi skupini, ki obsega 16 različnih razglednic, je le 1 K. Naročila sprejema uprava »Bogoljuba«, Katol. tiskarna.

To ni več draginja,

če se tako poceni prodaja, kakor objavlja ta-le razglas: Podjetje zvezdnih tkanin „HERMES“ bratov Vokač v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 5 (nasproti pošte), razglašča, da je došla pravkar na zalogo velikanska množina novih

ostankov

blaga, ki se bodo prodajali kakor navadno v prvem nadstropju vsako sredo in soboto za skoro polovične cene. Opozarja se na veliko množino in nizke cene sledečega blaga: Za celo obleko modnega parhenta 6 metrov, cena samo K 2·94. Za obleko najmočnejšega modnega velourja, kos 6 metrov samo K 3·88, to je jako elegantno za obleke. Fini flanel parhant, krasni vzorci, kos 6 metrov, zadostno za 2 srajci, kos samo K 2·76. Krep parhant v krasnih barvah za 1 bluzo samo K 1·38. Imit. sukna, 110 cm široke za ženske obleke, $4\frac{1}{2}$ m zadostno za obleko, kos prej K 7·80, sedaj samo K 4·80. Zelo fino in močno modno sukno, široko 110 cm, kos $4\frac{1}{2}$ m, zadostno za obleko, cena prej K 13·80, sedaj samo K 7·86. Močno zimsko moško sukno za obleko, 3·10 m, cena kosu prej K 19·60, sedaj samo K 12·80. Hlačevine moški cajn samo K 5·80 za obleko. Različne vrste kotenine in kambrikov za obleke in predpasnike, močno blago, cena metru po 40, 44, 48 vinarjev najmočnejše. — Zahtevajte cenik od ostankov. Naslov za pisma zadostuje: Podjetje zvezdnih tkanin „Hermes“, Ljubljana G.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Josip Klovar.

V vojnem času

je potrebna zanesljiva ura ali žepna budilka, kakoršne vam nudi resnično domača svetovnoznana trdka, ki je največja zaloga zlatnine in briljantov, sedaj po znižanih cenah.

Naj nihče ne zamudi prilike!

F. ČUDEN, LJUBLJANA

samo Prešernova ulica št. 1

Lastna tovarna ur v Švici. Naročite veliki cenik zastoj, tudi po pošti franco.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva

v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela

Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Opozarjamo pri nakupu vsakovrstnega obuvala za dame, gospode in otroke na edino moderno domače podjetje te stroke tovarno Peter Kozina & Ko. v Tržiču. Tvrška ima v Ljubljani, Breg št. 20, veliko zalogo samolastnih priznanih najboljših in za vsako nogo priležnih izdelkov. Cene so vsled tega, ker se prodaja iz tovarne neposredno, brez konkurence.

Začetkom decembra izide druga skupina razglednic „Vojska v slikah“, ki bo obsegala samo izvorne božične in novoletne slike. Cena skupini (16 komadov) 1 K.

Ostanki krasnega novega zimskega blaga za obleke so došli na zalogo. - Ostanki se prodajajo vsako sredo in soboto za skoro polovične cene na zalogi pri podjetju „HERMES“ bratov Vokač v Ljubljani v Šelenburgovi ulici št. 5 v prvem nadstropju (nasproti glavne pošte).

Ostanke pošiljamo s pošto vsak dan takoj, ko dobimo naročilo.

Naslov za pisma zadostuje: Podjetje zvezdnih tkanin „Hermes“ Ljubljana G.

Zahtevajte novi cenik od ostankov!

„Balkan“

trgovska spedijska in komisijska delniška družba

Ljubljana, Dunajska c. 33.

Prvo ljubljansko javno skladišče.

Centrala: Trst.

Prevažanje blaga vsake vrste. Prevažanje pohištva s pat. pohištvenimi vozovi v mestu in na vse strani. Redni nabiralni promet z Dunajem, Prago, Trstom itd.

Zacarinjevanje.

Točna postrežba. Cene zmerne. Telefon št. 100

Prodajalna

Katol. tiskovnega društva

(B. Pičman)

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom svojo veliko in bogato zalogo šolskih potrebščin, kakor:

zvezke, ovijalni, pisalni in risalni papir, svinčnike, šestila, ravnila, peresa, črnila, radirke, gobe, kreda, šolske knjige itd.

Cenjena naročila se hitro
in točno izvršujejo

Mladičem, ki odhajajo k vojakom naj kupijo starši, sorodniki ali znanci prekoristen molitvenik

Slovenskim fantom za slovo na pot v cesarsko službo

spisal, kaplan Jernej Hafner. Molitvenik ima priročno obliko, da ga lahko vedno nosi vojak seboj v naprsnem žepu, ne da bi ga količkaj oviral. Iz molitvenika bo črpal vojak pogum in tolažbo tudi v najtežjih dneh vojaškega življenja, vsak čas mu bo poklical v spomin zlate nauke staršev in ga varoval, da ne zaide na pota časne in večne pogube. Tudi če ga smrt doleti na bojnem polju, jo bo iz božje roke vdano sprejel. Molitvenik velja trpežno vezan z rdečo obrezo K 1'20, šačrin, zlata obreza K 2'20, najfinejša vezava K 3'20.

Vojska na Balkanu 1912/13. Sestavila profesorja dr. Vinko Šarabon in Anton Sušnik. Elegantly broširano K 6'50.

Kdor naroči to knjigo dobi povrh zemljevid Srbije, Črne gore in drugih balkanskih držav brezplačno priložen. Knjiga „Vojska na Balkanu“ je ena najlepše opremljenih slov nskih knjig; obsega vse polno raznih vojnih slik med besedilom, mnogo fino izvršenih tabel, ki predočujejo razne prizore na bojiščih med bitko in po končanih bitkah, dalje razne skice, načrte in dva zemljevida. Knjiga je v zemljepisnem, zgodovinskem in narodopisnem oziru nad vse poučna; med resne in krvave vojne dogodke sta znala pisatelja vplesti tudi toliko zanimivih in zabavnih dogodbic, da ima knjiga prijetno zabavno lice, in jo bo vsakdo z veseljem in

Katoliška Bukvarna v Ljubljani

zanimanjem čital. Knjiga seznanja bralca z nad vse strahotnimi, pa tudi tolažilnimi dogodki na bojnem polju.

Vojska na daljnem vzhodu (med Rusi in Japonci). Spisal dr. Evgen Lampe. Cena K 4'80, eleg. vezana K 6'—, Pred par leti so si stali nasproti Rusi in Japonci v krvavi vojski; danes sta si oba naroda zaveznika in se vojskujeta z nami in našimi zavezniki. Knjiga je jasen dokaz, da so Rusi močni le na videz, da je pa sistem v njih armadah nezadosten, da tudi poveljništvo ni sposobno in se ne zaveda svoje odgovornosti, da manjka discipline in vestnosti. Ta knjiga je danes še prav posebno zanimiva, ker nam odkriva marsikaj iz sovražnega tabora. Knjiga obsega v podobi in besedi opise vseh pripomočkov moderne vojske posebno na morju, pa tudi na suhem.

Laško-slovenski slovar. Dizionario italiano-sloveno. Sestavil dr. Janko Valjavec, Vežan K 4'50. — To je najboljši in najobširnejši laško-slovenski slovar. Obsega nad

40.000 besedi. Slovar, ki je po vsebini, pa tudi po svoji tehnični izvršitvi na višku, ima priročno žepno obliko in bo radi svoje popolnosti dobro služil vsem slojem.

Naša zdravila in njih uporaba v domačem zdravilstvu. — Cena K 1'20, vez. K 1'80. — Namen praktične knjige je, zopet spraviti v veljavo naša stara preiskušena domača zdravila, katera je naš moderni čas žal popolnoma pozabil. Bog sam nam je v naravi podaril najboljše leke proti raznim boleznim in ta knjiga nas uči te leke spoznavati in pravilno rabiti.

Zdravilna zelišča. Prirejena po nemški knjižici župnika Jan Künzleja. Cena 60 vin. To knjižico smemo imenovati zbirko receptov za bolezni, ki najbolj in najpogosteje mučijo ljudi. Knjižica je kratka pa jedrnata in obsega marsikatero tako preprosto domače zdravilo, ki pa bolje učinkuje kakor najrazličnejši moderni leki, ki jih naštevajo obširne zdravilne knjige.

Zelišča v podobi. Cena 60 v. Ta knjižica prinaša v naravnih barvah slike raznih zelišč, tako, da bo oni, ki raznih zelišč ne pozna, s pomočjo te knjižice iste lahko spoznal in našel. Vse tri knjige tvorijo lepo celoto, katera bi morala tvoriti domačo lekarno vsake slovenske hiše.

Zločin v Sarajevu. Tragična smrt prestolonaslednika Fran Ferdinanda in njegove soprogo vojvodinje Hohenberg. Z mnogimi slikami. Cena 70 v, po pošti 80 v. Knjižica obsega najnatanejši popis strašnega zločina, ki je na nedeljo pred sv. Petrom in Pavlom iztrgal iz naše srede ljubljene prestolonaslednika ter njegovo zvesto družico in do dna pretresel srca vsega čutečega človeštva.

UHER-PREMOG :: LJUBLJANA